Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Aan:
MinBZK

Via:
SG BZK

Van:
DGAIVD

TER BESLUITVORMING

Nota actief openbaar
Ja

Datum
31 augustus 2026

Ons kenmerk
a44645e5-or1-1.4

Opgesteld door
AIVD/CS

Samengewerkt met

Bijlagen
2

nota

Beslisnota kamerbrief inzake aanbieding rapport nr. 86 verkennend onderzoek naar het gebruik van GDA en AI door de MIVD en AIVD

Aanleiding
Op 6 augustus 2026 heeft de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) rapport nr. 86 aan de minister van Defensie en u aangeboden over het gebruik van artificial intelligence (AI) en geautomatiseerde data-analyse (GDA) door de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD). Het betreft een verkennend onderzoek. Gelet op de wettelijke termijn van 6 weken dient het rapport uiterlijk 17 september 2026, voorzien van een reactie van de betrokken ministers, aan de Eerste en Tweede Kamer te worden aangeboden. Hiertoe is de bijgevoegde beleidsreactie opgesteld.

Geadviseerd besluit
U wordt geadviseerd in te stemmen met de beleidsreactie en verzocht deze te ondertekenen. De brief wordt gelijktijdig aan de minister van Defensie voorgelegd.

Kern
- De CTIVD stelt geen onrechtmatigheden vast in dit verkennende onderzoek. Er worden ook geen aanbevelingen gedaan.
- De CTIVD constateert dat de AIVD en de MIVD (hierna: de diensten) meer overzicht van en inzicht in de ontwikkeling en het beheer van AI en GDA-systemen moeten verkrijgen. Volgens de CTIVD zijn de diensten onvoldoende ‘in control’ ten aanzien van de decentrale ontwikkeling en gebruik van AI en GDA. Ook moet het beleid met verbeterde waarborgen nog volledig worden geïmplementeerd.
- De CTIVD concludeert dat de diensten stappen moeten zetten om te komen tot een verantwoord gebruik en ontwikkeling van AI en GDA. De CTIVD gaat met de diensten in gesprek over de wijze waarop zij aan de CTIVD zullen rapporteren over de voortgang en het tijdpad waarbinnen stappen worden gezet.

Toelichting
Centraal en decentraal gebruik van AI- en GDA-systemen
- Bij het gebruik van GDA en AI kan sprake zijn van risico’s op het gebied van onder meer transparantie, betrouwbaarheid en schaalbaarheid. De CTIVD constateert dat deze risico’s zwaar wegen in de beslissing van de gesproken medewerkers om externe systemen en modellen aan te schaffen. Het is echter

onduidelijk of alle medewerkers en teams dezelfde afwegingen betrekken bij dergelijke beslissingen.
- Uit het onderzoek blijkt dat niet voor alle medewerkers duidelijk is wanneer ze gebruikmaken van een AI of GDA-systeem. Als gevolg hiervan bestaat het risico dat een gebruiker zich niet bewust is van de beperkingen van zo'n systeem en de kaders voor het gebruik ervan.
- Daarnaast vindt decentrale ontwikkeling plaats. Dat hoeft op zich niet problematisch te zijn, maar de decentrale ontwikkeling van systemen brengt wel risico's met zich mee die gemitigeerd moeten worden.
- Er zijn verschillen tussen werkwijzen en kaders die worden gehanteerd. Ondanks de reeds ondernomen stappen door de diensten ontbreekt het overzicht van en inzicht in de ontwikkeling en het beheer van systemen. Daarnaast is het zowel voor de diensten als de CTIVD onduidelijk of alle systemen conform de geldende wettelijke eisen en intern beleid zijn ingericht en worden gebruikt.

Beleid
- Aangezien het beleid uit 2020 nog niet volledig wordt toegepast, is het treffen van waarborgen en het verminderen van risico's bij de ontwikkeling en het gebruik van AI en GDA sterk afhankelijk van de afdeling(en), teams of individuele medewerkers die de AI- en GDA-systemen ontwikkelen.
- De CTIVD heeft geconstateerd dat bij de centraal aangewezen afdeling medewerkers werken die zich bewust zijn van de risico's van het gebruik van AI en GDA.
- Er zijn echter ook voor deze afdeling nog geen werkbare centraal vastgestelde procedures en beleidsstukken voorhanden. Als gevolg hiervan rust op hen een grote verantwoordelijkheid bij het ontwikkelen en beheren van AI- en GDA-systemen.
- Op dit moment wordt er gewerkt aan nieuw beleid. De verwachting is dat dit eind dit jaar vastgesteld kan worden.

Conclusies
- Op de centrale afdeling die verantwoordelijk is voor de ontwikkeling en het beheer van systemen, rust nu een grote verantwoordelijkheid voor het rechtmatig en zorgvuldig ontwikkelen en beheren van AI- en GDA-systemen. Dit creëert een afhankelijkheid van deze individuele medewerkers.
- Dit is een kwetsbaarheid die verholpen kan worden door centrale inbedding van kaders en werkwijzen.
- Ondanks de ondernomen stappen zijn de diensten op dit moment nog niet in control.
- Het is van belang te voorkomen dat de reeds opgebouwde achterstand (m.b.t. implementatie van o.a. kaders, waarborgen en AI-geletterdheid) verder oploopt.
- Hierbij betrekt de CTIVD haar conclusie in de voortgangsrapportage IV van 2020 waaruit bleek dat de vertaalslag van wetgeving en beleid naar de uitvoeringspraktijk een belangrijk aandachtspunt is. Deze vertaalslag is in 2026 nog steeds onvoldoende gerealiseerd.
- De diensten moeten stappen zetten om te komen tot verantwoord gebruik en ontwikkeling van AI en GDA.
- Over de wijze waarop gerapporteerd wordt over de voortgang en het bijbehorende tijdpad gaat de CTIVD met de diensten in gesprek.